

Projekt LLABS: Celoživotné vzdelávanie z pohľadu
trvalo udržateľného rozvoja 2013-1-RO1-GRU06-29574-5

CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE Z POHĽADU TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA

Legislatíva a politiky v niektorých európskych krajinách
(Česká Republika, Taliansko, Slovenská republika)

Udržateľný rozvoj - výzva pre vzdelávanie dospelých
v európskych krajinách

Tento projekt bol realizovaný z finančnej podpory Európskej komisie.
Táto publikácia odráža iba názory autorov a Komisia nie je zodpovedná za akékoľvek použitie
informácií v nej obsiahnutých

PARTNERI V PROJEKTE

TRANSFER Slovensko, s.r.o.,
Hraničná 18, 821 05
Bratislava, Slovakia
TEL: 00421903438447
www.transfer.sk

Fondazione Mentore,
Via delle Case Rosse 23,
Roma, Italia
TEL: 0645439510
www.mentoreservizi.it

METER Silesia, spol. s.r.o.,
28. října 165/68, 709 00
Ostrava, Czech Republic
TEL: 00420777953957
www.metersilesia.eu

WEBOVÁ STRÁNKA PROJEKTU

<http://www.fondazionementore.com>

Projekt „Lifelong Learning for Adults to become Sustainable“ 13-Pp-GRU-128 je financovaný z prostriedkov Európskej Únie v rámci programu Celoživotného vzdelávania Grundtvig — Učiace sa partnerstvá, č.p. 134120974

OBSAH

1. **Úvod** (str. 3)
 - 1.1. Čo je to trvalo udržateľný rozvoj? (str. 4)
 - 1.2. Od veľkých globálnych výziev k záväzkom jednotlivých európskych krajín (str. 6)
 2. **Základné právne predpisy a politiky - ochrana životného prostredia EÚ a environmentálne vzdelávanie v Českej republike** (str. 8)
 - 2.1. Systém vzdelávania v Českej republike (str. 9)
 - 2.2. Základné právne predpisy vo vzťahu k ochrane životného prostredia (str. 12)
 - 2.3. Záver (str. 13)
 3. **Celoživotné vzdelávanie – predpoklad trvalo udržateľného rozvoja pre svet aj pre Slovenskú republiku** (str. 14)
 - 3.1. Princípy celoživotného vzdelávania pre udržateľný rozvoj (str. 17)
 - 3.2. Celoživotné vzdelávanie a trvalo udržateľný rozvoj v praxi (str. 17)
 4. **Záver** (str. 20)
 5. **Glosár** (str. 20)
- Odkazy na dôležité internetové stránky (str. 21)

1. ÚVOD

„Ak máme potlačiť chudobu a hlad, zlepšiť zdravotníctvo, chrániť našu planétu a budovať inkluzívne, prispôsobivejšie a mierumilovnejšie spoločnosti, tak musí mať každý jednotlivec prístup ku kvalitnému celoživotnému vzdelávaniu.“

(Irina Bokova, generálna riaditeľka UNESCO)

Informačná brožúra **Trvalo udržateľný rozvoj – legislatíva a politiky** vznikla ako súčasť projektu Lifelong Learning for Adults Become Sustainable (LLABS), v ktorom sa tri európske krajiny rozhodli diskutovať o problematike prepojenia celoživotného vzdelávania dospelých (ďalej CŽV) s akademicky znejúcim konceptom trvalo udržateľného rozvoja (ďalej TUR). V brožúre nájdete informácie o tom, **čo to je TUR a ako sa týka CŽV**, akým vývojom problematika prešla a prečo je pre partnerské krajiny dôležitá. Spojenie týchto konceptov sa prejavuje v rôznych **strategických dokumentoch na národnej aj medzinárodnej úrovni**. Predstavíme dôležité výstupy zo stretnutí na troch úrovniach, aby sme ukázali, že svet pristupuje k problematike udržateľného rozvoja aktívne - **na úrovni OSN**, na výzvy OSN reaguje **Európska únia a tiež členské krajiny EÚ**, ktoré pritom zohľadňujú svoje vnútorné špecifiká. Preto sa aj v legislatíve a politikách prejavujú podobnosti a rozdiely v prístupe k problematike.

Zdroj: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wikipedia_Governance_workshop_at_Wikipedia_in_Higher_Education_Summit_3,_2011-07-09.jpg Ďalšie možnosti: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Small_World_Social_Teamwork.JPG alebo http://en.wikipedia.org/wiki/Science_education?oldformat=true#/media/File:Argonne_lab_education.jpg

V projekte LLABS sa stretli vzdelávacie organizácie z troch európskych krajín, v brožúre preto nájdete informácie o príslušných politikách a zákonodarstve v Českej republike, na Slovensku a v Taliansku.

Hoci je prístup každej z týchto krajín odlišný v špecifických prioritách, identifikovali sme aj podobnosti. Napríklad slovenská stratégia k TUR kladie okrem klasických troch dimenzií trvalo udržateľného rozvoja – environmentálneho, sociálneho a ekonomického – netradične silný dôraz na kultúru, zatiaľ čo česká napríklad na vedu a výskum. Taliansky prístup k problematike zas sústreďuje pozornosť na environmentálne aspekty TUR¹. Dokumenty a stratégie naplňovania výziev a dohôd vychádzajú z rovnakého rámca, ktorý určuje ich mantinely.

¹ HAMETNER, M. a STEURER, R.; *Objectives and Indicators of Sustainable Development in Europe: A Comparative Analysis of European Coherence*; 2007; dostupné na: http://www.esdn.eu/?k=quarterly%20reports&report_id=7#qr5

1.1. ČO JE TO TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ?

„Trvalo udržateľný rozvoj je rozvoj, ktorý napĺňa potreby dnešnej generácie bez toho, aby ohrozil možnosti budúcich generácií uspokojiť ich vlastné potreby.“

(Brundtlandovej správa, UN, 1987)

Trvalo udržateľný rozvoj, udržateľný rozvoj či jednoducho udržateľnosť (života) je skôr stav mysle či prístup k životu. Až jeho prijatím sa môže stať vzdelávacím princípom aj v celoživotnom vzdelávaní. Citát z úvodu hovorí o tom, že by sme sa mali správať a konať tak, aby sme svet po sebe nechali v takom stave, v akom by sme ho sami radi našli. To je princíp udržateľného rozvoja. Každodenná realita je dôkazom, že nejde o všeobecne prijímaný životný prístup. Naopak, predovšetkým západná civilizácia s ďalšími civilizačnými okruhmi v tesnom prepojení, volí príliš neudržateľný životný štýl. Planéta nám „padá na hlavu“, údaje o porušovaní rovnováhy sú alarmujúce. Dlhodobé nastavenie fungovania modernej spoločnosti tvorí jednu z bariér, ktorú sa krajiny aktívne presadzujúce TUR rozhodli riešiť aj nastavením politík a zákonov pre jednotlivé oblasti fungovania spoločnosti a krajín medzi sebou.

Akú stratégiu dosiahnutia rovnováhy vo svete volili krajiny v priebehu posledných desaťročí? Jednou z ciest je aj zahrnutie aspektu udržateľnosti do všetkých sfér našich životov² – teda aj do vzdelávania. To je podľa UNESCO k dosiahnutiu TUR kľúčovým predpokladom³. Tým, že budeme pri vzdelávaní s udržateľným rozvojom počítat', prispejeme k jeho akceptovaniu a celkovému rozšíreniu. Je predpoklad, že tým dáme planéte a dôstojnej budúcnosti ľudstva šancu. Túto požiadavku reflektujú všetky medzinárodné strategické dokumenty týkajúce sa TUR a postupne sa dostáva aj do legislatívy jednotlivých krajín, do všetkých rezortov spoločnosti a do návrhov na zameranie celoživotného vzdelávania.

Strategické dokumenty týkajúce sa TUR a CŽV na medzinárodnej úrovni:

Agenda 21 (OSN, 1992)

Amsterdamská zmluva (EÚ, 1997)

Európska stratégia TUR (EÚ, 2001)

Deklarácia o TUR z Johannesburgu (EÚ, 2002)

Stratégia Európskej hospodárskej komisie (EHK) OSN pre výchovu k trvalo udržateľnému rozvoju (OSN, 2005)

Dekáda OSN k vzdelávaniu k TUR (OSN - UNESCO, 2005 - 2014)

Revidovaná Európska stratégia TUR (EÚ, 2006)

Lisabonská zmluva (EÚ, 2009)

Budúcnosť, akú chceme (OSN, 2012)

Dokumenty týkajúce sa TUR a CŽV na národnej úrovni:

Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja (2001)

Koncepcia celoživotného vzdelávania v SR (2004)

Akčný plán TUR v SR 2005 až 2010 (2005)

Aktualizovaná Koncepcia CŽV (2011)

Zákon č. 17/1992 Z. z. o životnom prostredí (v znení neskorších predpisov)

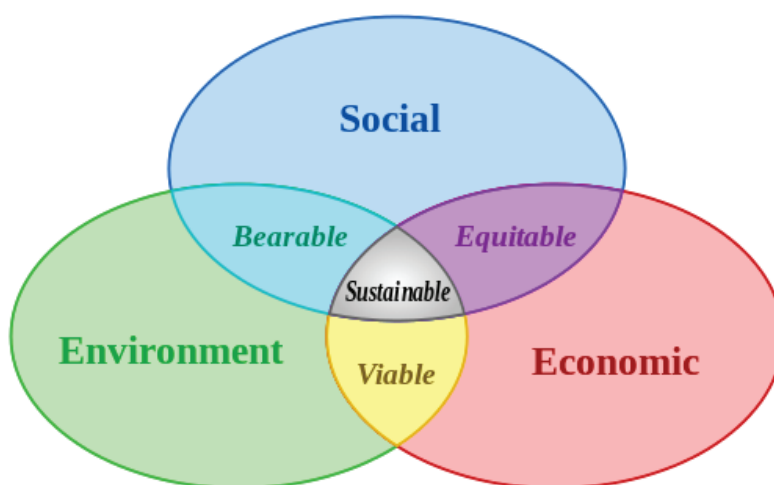
² V anglickom jazyku by sme mohli hovoriť o mainstreamingu

³ UNESCO: Education for Sustainable Development; dostupné na: <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-sustainable-development/education-for-sustainable-development/>

Trvalo udržateľný rozvoj tvoria tri navzájom sa prelínajúce komponenty:

1. udržateľná hospodárska produkcia
2. sociálna inklúzia
3. ekologická udržateľnosť

Krajiny, ktoré aktívne pristúpili k realizácii stratégií udržateľného rozvoja, si samé volia nakoľko sa zamerajú na jednotlivé z uvedených komponentov. Prípadne si pridajú aj ďalšie, osobitné priority.

Tento diagram zobrazuje prekrývanie troch relatívne autonómnych dimenzií rozvoja planéty, ku ktorému musí prísť, aby sme mohli rozvoj považovať za udržateľný.

Zdroj: www.wikimedia.commons.org

Ak veľké idey TUR rozmeníme na drobné, pomenujeme konkrétne oblasti a dôvody pre zapojenie všetkých aktérov do riešenia problémov vzniknutej nerovnováhy vo svete (environmentálnej, ekonomickej aj sociálnej), stratia tieto na abstraktnosti a z postupu vyplynú zodpovednosti pre každú oblasť spoločnosti.

Aj oblasť vzdelávania nájde spôsoby ako začleniť koncept udržateľného rozvoja do vzdelávacej praxe. Organizácie, ktoré garantujú, že sa riešenie problémov TUR neoslabí pod tlakom ekonomických či sociálnych problémov, prinášajú nové výzvy a podnety. OSN plánuje v septembri 2015 prijať tzv. ciele udržateľného rozvoja⁴. V čase, keď zverejníme informačnú brožúru, sa európske krajiny pripravujú k posilneniu riešení problematiky TUR. Formulujú sa správy, ktoré vyhodnocujú predchádzajúce obdobie. Jeden z predpokladaných cieľov OSN na obdobie rokov 2015 až 2030 sa bude týkať vzdelávania. Je ním začlenenie princípov TUR do všetkých oblastí celoživotného vzdelávania – formálneho, aj neformálneho. Najmenej rozvinutou súčasťou CŽV je ďalšie vzdelávanie dospelých.

Projekt LLABS sa prioritne venuje vzdelávaniu dospelých a v ďalších informačných materiáloch prináša príklady dobrej praxe v oblasti prepojenia TUR s týmto typom vzdelávania.

⁴ Sustainable Development Knowledge Platform; dostupné na: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgsproposal>

1.2. OD VEĽKÝCH GLOBÁLNYCH VÝZIEV KU KONKRÉTNYM ZÁVÄZKOM JEDNOTLIVÝCH EURÓPSKÝCH KRAJÍN

- Pojem TUR sa začal objavovať v 70-tych rokoch, presadil sa však až po tzv. Brundtlandovej správe s názvom Naša spoločná budúcnosť (Our Common Future)⁵. Správu pre OSN pripravila komisia pod vedením bývalej nórskej premiérky Gro Brundtland. Od tej doby sa téma TUR stáva čoraz viac prierezovou.
- TUR bol témou veľkej konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji na tzv. Summite Zeme, ktorý sa konal v Rio de Janeiro v roku 1992. Na stretnutí prijalo 177 národných delegácií Agendu 21⁶. Na Agendu 21 sa neskôr odvolávajú rôzne programové aj strategické dokumenty TUR (aj dokumenty k TUR v partnerských krajinách projektu LLABS).
- Od roku 1992 sa Agenda 21 postupne dostávala do všetkých sfér života. Na ďalších konferenciách a summitoch OSN (o.i. Johannesburg, 2002), bolo prijatých viacero deklarácií a stratégií. Problematika sa preniesla aj do európskych politík, ktoré sa bezprostredne týkajú aj partnerských krajín projektu LLABS. Výsledkom týchto snáh bola skutočnosť, že aj do vzdelávania prenikla perspektíva určujúca rámec rozvoja, ktorý je udržateľný.
- V roku 1997 Európska Únia prijala Amsterdamskú zmluvu⁷, v ktorej sa koncept trvalo udržateľného rozvoja stal preklenujúcim cieľom všetkých politík v nej zahrnutých.
- V roku 2001 Európa prijala na summite v Göteborgu Európsku stratégiu trvalo udržateľného rozvoja. Stratégia poukazovala na konkrétne trendy v rozvoji Európy, ktoré označila za neudržateľné a snažila sa identifikovať konkrétne medzisektorové opatrenia, ktoré by prispeli k tomu, aby sa európske ekonomické, sociálne a environmentálne politiky navzájom podporovali a posilňovali. V oblasti CŽV je v Európskej stratégii pre TUR sformulovaná úloha „identifikovať koherentné stratégie a praktické opatrenia so zámerom podporiť celoživotné vzdelávanie pre všetkých.“⁸
- Slovensko ako kandidátska krajina v tom období (2001) prijalo vlastnú Národnú stratégiu TUR⁹. Celoživotné vzdelávanie je jej integrálnou súčasťou.
- V roku 2005 vláda SR prijala Akčný plán TUR v SR 2005 až 2010¹⁰, úlohu CŽV pre TUR to ešte rozšírilo.

⁵ OSN; Our Common Future, 1987; dostupné na: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>

⁶ OSN; Agenda 21, 1992; dostupné na: <http://www.unep.org/Documents/Multilingual/Default.asp?documentid=52>

⁷ EÚ; Amsterdamská zmluva, 1997; dostupné na: <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf>

⁸ EÚ; EC Communication – European Union Strategy for Sustainable Development, 2001; dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52001DC0264&from=EN>

⁹ Vláda SR; Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja, 2001; dostupné na: <http://www.environet.sk/?M=21&lang=sk>

¹⁰ Vláda SR; Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja v SR 2005 – 2010, 2005; dostupné na: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/View-DokumentHtml/Mater-Dokum-20307?prefixFile=m>

- Európska únia v roku 2006 zrevidovala Európsku stratégiu TUR z roku 2001¹¹ a premietla do nej zmeny a východiská pre túto oblasť. Zmeny súviseli s pristúpením nových členských krajín a meniacou sa situáciou vo svete.
- Východiská z Európskej stratégie TUR z roku 2001 a jej revidovanej verzie z roku 2006 sa neskôr ocitli aj vo viacerých článkoch **Lisabonskej zmluvy platnej od roku 2009**.
- 20 rokov po environmentálnej konferencii OSN v Rio de Janeiro sa konala konferencia známa ako **Rio +20**, ktorej účastníci skonštatovali, že ľudstvo pre udržateľnosť urobilo skôr menej než viac a že pred sebou máme ešte dlhú cestu. Vznikol dokument s názvom **Budúcnosť, akú chceme** (The Future We Want, 2012), ktorý otvoril dvere k tesnejšiemu prepojeniu konceptov ČŽV a TUR. Oficiálne by k nemu malo prísť **v septembri 2015, kedy majú byť prijaté ciele OSN k trvalo udržateľnému rozvoju** s konkrétnymi indikátormi plnenia. Tie by mali platiť pre všetky krajiny sveta, pričom by mali zohľadňovať ich špecifiká, vyjadrené v kritériách a ukazovateľoch plnenia pre jednotlivé krajiny.

KRAJINA	ROK PRIJATIA (prípadná revízia)	POKRYTIE 3 PRIORÍT TUR	ZODPOVEDNÝ ORGÁN	OSOBITÁ PRIORITA	PRÍTOMNOSŤ ČŽV
Česká republika	2004 (2010)	rovnomerné	Rada vlády ČR pre TUR	Medzinárodný rozmer, vládnutie, veda a výskum/ vzdelávanie	Áno
Taliansko	2002	pokrýva len environmentálnu prioritu	Ministerstvo životného prostredia, krajiny a mora	—	Áno
Slovensko	2001 (2005)	dôraz na sociálnu dimenziu	Rada vlády SR pre TUR	Kultúra	Áno

Zostavil autor

zdroj č. 1: http://www.esdn.eu/quarterly%20reports/report%20files/pdf/2013-July-National_Sustainable_Development_strategies_in_Europe_2013.pdf

zdroj č. 2: http://www.esdn.eu/quarterly%20reports/report%20files/pdf/2007-December-Objectives_and_Indicators_f_Sustainable_Development_in_Europe.pdf

¹¹ EÚ, Revidovaná Európska stratégia trvalo udržateľného rozvoja, 2006; dostupné na: <http://register.consilium.europa.eu/doc/rv?l=EN&f=ST%2010917%202006%20INIT>

Obrázok k navrhnutému cieľu OSN k trvalo udržateľnému rozvoju, ktorý sa týka vzdelávania. OSN chce v najbližších 15 rokoch klásť dôraz nielen na základné vzdelanie, ale na všetky úrovne vzdelávania od materských škôlok po ďalšie vzdelávanie dospelých. Ide o cieľ č. 4.

Zdroj: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgsproposal.html#goal4>

Březen 2014

2. ZÁKLADNÉ PRÁVNÉ PREDPISY A POLITIKY - OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA EÚ A ENVIRONMENTÁLNE VZDELÁVANIE V ČESKEJ REPUBLIKE

Ochrana životního prostředí se stává stále důležitější a naléhavější v souvislosti se všemi globálními změnami ve světě. Ústavy evropských zemí obsahují tento prvek jako jednu ze základních zásad evropského práva. Tedy je obecně dáno, že lidé chrání své životní prostředí a přírodu a tento základní právní princip je začleněn do mnoha dalších právních úprav, rozvíjejících základní zásady ústav.

Současně je nezbytné podporovat veřejné povědomí o nutnosti ochrany životního prostředí a přírody. Jak počáteční, tak další vzdělávání by se měly podílet na tomto dlouhodobém úkolu. Projekt LLABS je jedním z příspěvků k tomuto úkolu.

Znalost národních vzdělávacích soustav představuje první krok k tomu, aby bylo zřejmé, že vytvořené vzdělávací materiály mohou být začleněny s ohledem na místní a národní kritéria do vzdělávacích kurzů pro nezaměstnané osoby podle Evropského kvalifikačního rámce (EQF) pro celoživotní vzdělávání.

Tento dokument popisuje jak vzdělávací soustavu s ohledem na právní rámec v České republice, tak některé právní předpisy, týkající se ochrany životního prostředí a přírody.

2.1. SYSTÉM VZDELÁVANIA V ČESKEJ REPUBLIKE

V České republice je to stát, který je zodpovědný za vzdělávání. Uděluje akreditace jak školám, tak privátním subjektům za předem známých podmínek. Neformální vzdělávání je doménou různých typů veřejných a soukromých organizací, z nichž některé se specializují na ochranu životního prostředí. Mnoho poskytovatelů neformálního vzdělávání dospělých zahrnuje ochranu životního prostředí do svých vzdělávacích kurzů. Týká se to zejména ochrany přírody, vody, vzduchu, vlivu průmyslu a znečištění, atd.

A. Formální vzdělávání (počáteční vzdělávání)

1. úroveň: základní vzdělávání

Minimální úroveň požadovaného vzdělání člověka je základní vzdělání, zakončené zvládnutím 9. třídy školní docházky (ISCED 1).

2. úroveň: vyšší vzdělání

Po ukončení základního stupně vzdělání nastává několik možností:

1) Vyučení v oboru (většinou 2 - 3 roky, zakončen státní zkouškou a získáním výučního listu – není to maturita (ISCED 2C). Tato učiliště se vážou k praxi a manuálně orientovaným pracím, např. zedník, instalatér, prodavač, holič, atd.

2) Vyučení v oboru zakončené maturitou. Jeho kvalita je nižší než maturita na středních školách (ISCED 3C). Do učebních oborů není zahrnuto žádné environmentální vzdělávání. Existují však některé zemědělské a lesnické obory, kde je.

3) Střední odborné školy (ISCED 3) – 4 roky zakončené maturitou. Absolventi jsou připraveni jak teoreticky, tak prakticky pro určitá odvětví a oblasti prací (strojírenství, chemický průmysl, zdravotní péče, zemědělství, stavebnictví, atd.). Některé typy středních odborných škol poskytují určité rozšíření environmentální výchovy. Absolventi mohou pokračovat na univerzitách nebo jít do praxe na nižší a střední management.

4) Gymnázia (ISCED 3A) – buď 4 roky po základní škole (po 9. třídě) nebo 8 let (po 5. třídě základní školy). Vzdělání je zde zakončeno maturitou. Absolventi jsou připraveni pro další studium na univerzitách. Na gymnáziích je více všeobecného studia než na středních odborných školách. V typech vzdělávání 2) a 3) je zahrnuto určité množství environmentálního vzdělávání, ale spíše obecného rázu.

3. úroveň: univerzity

Pro přijetí na univerzitu musí uchazeč/ka splnit určité podmínky:

1) Musí mít maturitu.

2) Většina univerzit požaduje úspěšné vykonání přijímacích zkoušek.

Kdo má zájem studovat environmentální problematiku hlouběji, může studovat na několika zemědělských univerzitách nebo na fakultách přírodních věd ostatních univerzit. Součástí kurikul těchto univerzit je určitý rozsah environmentálního vzdělávání (přednášky, semináře, praktická cvičení) nebo konkrétní specializace.

B. Neformální vzdělávání (další vzdělávání / vzdělávání dospělých)

Kromě formálního vzdělávání zde existuje velké množství odborných vzdělávacích kurzů pro dospělé, poskytovaných různými typy organizací, působícími v oblasti neformálního vzdělávání. Takové kurzy musejí být akreditované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a jejich absolventi obdrží osvědčení. Některé z nich jsou považovány za zvýšení současné úrovně kvalifikace.

Existují 2 základní basic orientace témat v kurzech pro dospělé:

Udržitelný rozvoj, neustále se rozvíjející koncept, jenž si klade za cíl zvyšovat kvalitu života každého člověka, včetně budoucích generací sladováním ekonomického růstu sociálního rozvoje a ochrany životního prostředí¹².

Environmentální udržitelnost je strategie, jejíž hlavní zásadou je využití zboží a výrobků z prostředí, kde by v budoucnosti nebyla přerušena přírodní výroba těchto produktů v dostatečném množství. Trvale udržitelný rozvoj v sobě zahrnuje rozvoj produktivních struktur hospodářství současně s ohledem na přírodní prostředí a ekologické faktory, využití přírodních zdrojů v nižší míře než jejich regenerace ve stejném čase.

Takové odborné kurzy jsou hojně navštěvovány lidmi, kteří sice dosáhli požadovanou úroveň vzdělání, ale nejsou odborníky v oblasti, kde mají pracovat. Zaměstnavatelé často posílají své zaměstnance do odborných kurzů neformálního vzdělávání, aby se tito stali odborníky na požadovaných pozicích. Mnoho odborných kurzů jsou poskytovány univerzitami, ale jejich absolvování neznamená, že lidé, kteří je absolvovali, mají vyšší úroveň svého vzdělání. Získali osvědčení (certifikát).

V oblasti neformálního vzdělávání je nedostatek nabídek vzdělávacích kurzů, zaměřených na ochranu životního prostředí.

V národní soustavě kvalifikací jsou uznávány jen 3 oblasti odbornosti:

- Podnikový ekolog
- Průvodce v národních parcích a oblastech
- Odborník na recyklaci (nově přijat do národní soustavy kvalifikací v roce 2010, byl pilotován v roce 2013)

Vzdělávací systém je dosti komplikovaný: vyšší školy jsou zřizovány regiony, základní školy a univerzity patří státu. Navíc je zde několik soukromých škol, převážně univerzit.

Školy a jejich vzdělávací programy ve formální oblasti musejí být akreditovány Ministerstvem školství (tzv. "velká akreditace").

V oblasti neformálního vzdělávání školy / vzdělávací organizace / neziskové organizace musejí mít akreditovány Ministerstvem školství jen určité kurzy (tzv. "malá akreditace"). Takže, i když regiony mají právo zřídit a provozovat vyšší odborné školy a jejich odborné vzdělávací programy, pouze centrální Ministerstvo školství je zodpovědné za jejich kurikula a za kvalitu.

Navíc, lidé obecně neznají evropskou a českou legislativu, týkající se ochrany životního prostředí. Tato

¹² OSN Dekáda pro udržitelný rozvoj 2005-2014; dostupné na: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001416/141629e.pdf>

znalost je považována za součást odborných znalostí expertů a úředníků, působících v ochraně životního prostředí.

METER Silesia provedl v Ostravě malý průzkum, týkající se opatření na ochranu životního prostředí a vzdělávacích potřeb dospělých osob.

OBSAH A PRIORITY OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Co považujete za hlavní priority udržitelného rozvoje v Česku?

	Není prioritou	Střední prioritá	Vysoká prioritá
Znečištění vzduchu			X
Znečištění vody		X	
Dostupnost a kvalita pitné vody	X		
Úroveň spotřeby energie		X	
Úskalí využití energie z obnovitelných zdrojů			X
Management městského odpadu	X		
Odpadová prevence		X	
Kontaminované plochy (brownfields)			X
Hydrogeologická nestabilita	X		
Environmentální management podniků		X	
Nedostatek environmentálních politik			X (týkající se znečištění ovzduší)
Doprava a mobilita		X	
Nedostatek inovativních a čistých technologií		X	
Ohrožení biodiverzity		X	
Environmentální a energetická kvalita ve stavebnictví			X
Vliv zemědělství a zootechniky		X	
Dopad lesních činností		X	
Udržitelnost výrobků		X	
Neustále rostoucí cena energií			X

Stručně řečeno, lze možno konstatovat, že v české populaci ještě není rozšířeno povědomí o nutnosti ochrany životního prostředí. Jako normální situace je považována skutečnost, že zde pracují odborníci na tuto problematiku a tím je věc vyřízena.

Nicméně postoje a názory široké veřejnosti jsou utvářeny mnoha iniciativami obcí a měst a neziskových organizací (třídění odpadů, udržování čistoty vody. Naneštěstí stávající legislativa není schopna ochránit lidi například před znečištěným ovzduším.

2.2. ZÁKLADNÉ PRÁVNÉ PREDPISY VO VZŤAHU K OCHRANE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Základním zákonem na ochranu životního prostředí je Zákon č.17/1992 Sb. v posledním znění. Ta právní úprava určuje základní pojmy a podmínky pro ochranu životního prostředí a povinnosti právnických i fyzických osob při ochraně životního prostředí a využití přírodních zdrojů. Hlavní zásadou je udržitelný rozvoj.

České Ministerstvo životního prostředí je zodpovědné za shromažďování právních předpisů a za udržování všeobecného povědomí o zákonech na ochranu životního prostředí a jejich změnách. Zveřejňuje aktuální verze všech důležitých zákonů na ochranu životního prostředí na svých webových stránkách: <http://www.mzp.cz/cz/legislativa>

01	Životní prostředí obecně
02	Voda
03	Odpady
04	Ochrana ovzduší
05	Ochrana přírody
06	Ochrana půdy a lesů
07	Geologie a hornictví
09	Posuzování dopadů na životní prostředí
11	Prevence vážných úrazů a poškození zdraví
12	Geneticky modifikované organizmy
13	Integrovaná prevence zhoršování životního prostředí
14	Energetika
15	Hluk
16	Ochrana klimatu
	Ekologické škody
	Chemické látky

Printscreen webové stránky českého Ministerstva životního prostředí:

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

MŽP ČR Kontakt

Titulní strana ▶ Legislativa ▶ Platná legislativa

Platná legislativa

-rychlý výběr-

Předchozí stránka	Další stránka	První stránka	Poslední stránka	Rozbalit vše	Sbalit vše
▶ 01 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ - VŠEOBECNĚ ▶ 02 VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ ▶ 03 ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ ▶ 04 OCHRANA OVZDUŠÍ ▶ 05 OCHRANA PŘÍRODY ▶ 06 OCHRANA PŮDNÍHO FONDU A LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ ▶ 07 GEOLOGIE A HORNICTVÍ ▶ 09 POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ▶ 11 PREVENCE ZÁVAŽNÝCH HAVÁRIÍ ▶ 12 GENETICKY MODIFIKOVANÉ ORGANISMY ▶ 13 INTEGROVANÁ PREVENCE ZNEČIŠŤOVÁNÍ ▶ 14 ENERGETIKA ▶ 15 HLUK ▶ 16 OCHRANA KLIMATU ▶ EKOLOGICKÁ ÚJMA ▶ CHEMICKÉ LÁTKY					
Předchozí stránka	Další stránka	První stránka	Poslední stránka	Rozbalit vše	Sbalit vše

Ministerstvo životního prostředí ČR, Vršovická 65, 100 10 Praha 10. [Jak se k nám dostanete?](#)
 Tel: +420 267 121 111 , fax: +420 267 310 308, e-mail: posta@mzp.cz.

2.3. ZÁVER

Legislativa, týkající se ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje v Česku je harmonizována s legislativou Evropské unie a publikování zákonů v jejich aktuálním znění je povinností českého Ministerstva životního prostředí.

Tyto informace jsou tedy veřejně přístupné pro jakéhokoliv zájemce.

Nicméně, role vzdělávání ve smyslu ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje (jak v počátečním vzdělávání, tak ve vzdělávání dospělých) není ještě řádně rozvinuta a je zde hodně příležitostí ke zlepšení povědomí veřejnosti o udržitelném rozvoji a ochraně životního prostředí.

2. CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE – PREDPOKLAD TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA PRE SVET, AJ PRE SLOVENSKÚ REPUBLIKU

Slovensko je integrálnou súčasťou Európy. V spojení s Českom tvorilo od začiatku 20. storočia spoločný štát. Po roku 1989 sa postupne stalo súčasťou slobodne sa rozvíjajúcej Európy a v roku 1993 získala Slovenská republika samostatnosť. Od svojho vzniku reaguje v oblasti politiky a legislatívy aj na problematiku trvalo udržateľného rozvoja. V úvode informačnej brožúry sú uvedené rozhodujúce stretnutia, iniciatívy a dokumenty týkajúce sa TUR prijaté v rámci OSN a EÚ. Slovensko reagovalo na tieto iniciatívy ešte pred prístupom k Európskej únii:

- Slovensko ešte ako kandidátska krajina prijalo v roku 2001 vlastnú **Národnú stratégiu TUR¹³**. Celoživotné vzdelávanie je jej integrálnou súčasťou.
- V roku 2005 vláda SR prijala **Akčný plán TUR v SR 2005 až 2010¹⁴**, úlohu CŽV pre TUR to ešte rozšírilo.

Celoživotné vzdelávanie je dobrovoľným vzdelávaním aj nad rámec formálneho vzdelávacieho systému. V dobe rýchleho rozvoja a zastarávania poznatkov dopĺňa a rozvíja vedomosti, zručnosti a postoje nadobudnuté počas povinného formálneho vzdelávania. Dôležitým aspektom je, že je motivované osobnými či profesionálnymi dôvodmi a týka sa primárne dospelých

Podľa **komuniké Európskej komisie z roku 2006 s názvom Vzdelávanie dospelých: Na vzdelávanie sa nikdy nie je neskoro¹⁵** (Adult learning: It is never too late to learn) CŽV podporuje sociálnu inklúziu, aktívne občianstvo a osobnostný rozvoj. **Koncepcia CŽV v SR¹⁶ z roku 2004** k tomu pridáva podporu schopnosti jednotlivcov zamestnať sa a uplatniť sa na konkurenčnom trhu práce, podporu účasti občanov na riadení vecí verejných a napokon tiež aktivity podporujúce TUR Slovenska.

Ide teda o dva neoddeliteľné koncepty – **vzdelávanie je podmienkou udržateľného rozvoja**. Zatiaľ čo v oblasti TUR je celoživotné vzdelávanie automaticky reflektované už od Agendy 21 (viď článok 36 tohto dokumentu) zo začiatku 90-tych rokov, tak do oblasti CŽV bol TUR začlenený až neskôr. **Na najvyššej úrovni sa v Európskej únii trvalo udržateľný rozvoj dostáva do celoživotného vzdelávania až v Lisabonskej stratégii z roku 2000.**

¹³ Vláda SR; Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja, 2001; dostupné na: <http://www.environet.sk/?M=21&lang=sk>

¹⁴ Vláda SR; Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja v SR 2005 – 2010, 2005; dostupné na: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/View-DokumentHtml/Mater-Dokum-20307?prefixFile=m>

¹⁵ Európska komisia; Adult learning: It is never too late to learn, 2006; dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52006DC0614&from=EN>

¹⁶ Vláda SR; Koncepcia CŽV v SR, 2004; dostupné na: https://www.minedu.sk/data/files/2609_koncepcia_czv.zip

V oblasti CŽV je Slovensko kompatibilné s ostatnými krajinami EÚ, hoci sa v jeho využívaní nachádzame v dolnej časti rebríčka¹⁷. Slovensko prijalo spoločnú systematiku ISCED¹⁸, pričom sa u nás uplatňujú všetky druhy vzdelávania – formálne, neformálne aj informálne¹⁹ na všetkých úrovniach – od základných škôl po univerzity a ďalšie vzdelávanie.

- Na Slovensku TUR vstupuje do celoživotného vzdelávania až v Konceptii celoživotného vzdelávania v Slovenskej republike z roku 2004²⁰. Celoživotné vzdelávanie má podľa Konceptie okrem iných významných spoločenských cieľov viesť aj k aktivitám podporujúcim TUR.
- Zaradenie témy TUR do vzdelávania ako komplexného systému stimulovalo UNESCO, ktoré zastrešilo OSN Dekádu výchovy k TUR v rokoch 2005 až 2014.
- V roku 2005 sa v litovskom Vilniuse stretli ministri školstva a životného prostredia členských krajín UNECE (EHK – Európska hospodárska komisia OSN) a prijali Stratégiu EHK OSN pre výchovu k TUR²¹. Stratégia obsahovala podnety a návrhy na pomenovanie nástrojov, ktoré by viedli k implementácii výchovy a vzdelávania k TUR do vzdelávacieho procesu (formálneho, neformálneho aj informálneho) v jednotlivých štátoch²² a tvorí ďalší krok k zosúladieniu konceptu TUR a CŽV.
- Krajiny zúčastnené na stretnutí vo Vilniuse, medzi inými aj Slovenská republika, Česká republika a Taliansko, vypracovali plán, ako a kedy dosiahnu ciele stanovené v Stratégii EHS OSN pre výchovu k TUR. Rok 2015 je termínom, kedy by mali jednotlivé krajiny podať správu o jeho plnení. Postup bol rozdelený do troch fáz²³:
 1. fáza do roku 2007 – doplnenie existujúcich aktivít, implementácia úvodných opatrení a definovanie ďalších priorít
 2. fáza do roku 2010 – integrácia programu vzdelávania k TUR do vzdelávacej praxe
 3. fáza do roku 2015 – vytvorenie významného pokroku v implementácii vzdelávania k TUR

¹⁷ EUROSTAT; Lifelong learning statistics 2006 a 2001; dostupné na: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Lifelong_learning_statistics

¹⁸ ISCED; International Standard Classification of Education; dostupné na: <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-standard-classification-of-education.aspx>

¹⁹ EACEA; Dospelí vo formálnom vzdelávaní: politika a prax v Európe, 2011; dostupné na: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/128SK.pdf

²⁰ Vláda SR, Konceptia CŽV v SR, 2004; dostupné na: https://www.minedu.sk/data/files/2609_koncepcia_czv.zip

²¹ OSN, Stratégia EHK OSN pre výchovu k TUR, 2005; dostupné na: <http://www.environet.sk/user-data-environet.sk/gallery/dokumenty/strategie/narodna/NS%20TUR/Strategia%20EHK%20OSN%20pre%20vychovu%20k%20TUR.pdf>

²² Vláda SR, Akčný plán výchovy a vzdelávania k TUR v SR; dostupné na: <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/esd/Implementation/NAP/SlovakiaNAP.Slovak.pdf>

²³ ibid

- **Stratégia EHK OSN pre výchovu k TUR** ako celok tvorila základ pre implementáciu vyššie uvedenej OSN Dekády vzdelávania k trvalo udržateľnému rozvoju pod kuratelou UNESCO. V tomto období napokon došlo k zjednoteniu TUR a celoživotného vzdelávania.

“Ak chceme spraviť svet udržateľným, musíme k TUR pristúpiť holisticky, zhora nadol, zľava doprava. To znamená, že ak chceme prispieť vzdelávaním, tak by malo ísť o komplexné, celoživotné vzdelávanie.”

Zdroj: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Advanced_editing_workshop_at_Wikipedia_in_Higher_Education_Summit,_2011-07-09.jpg

Zo slovenského **Akčného plánu plnenia slovenskej Národnej stratégie TUR pre roky 2005 až 2010**²⁴ uvádzame tie formulácie, ktoré ilustrujú prieniky medzi TUR a ČŽV:

- Vytvárať podmienky pre ČŽV na regionálnej a miestnej úrovni;
- Efektívne prepojiť ČŽV s potrebami miestneho a regionálneho trhu práce zapojením všetkých stupňov škôl, zamestnávateľov, samosprávy, profesijných združení a komôr do implementácie stratégie ČŽV;
- Vytvoriť národný program pre učiace sa regióny;
- Vytvoriť regionálne rady pre rozvoj ČŽV;
- Riešiť postavenie a úlohy ČŽV;
- Zvyšovať podiel financovania ČŽV s cieľom, aby sa SR približovala k úrovni podielu v krajinách EÚ;
- Zabezpečiť finančné prostriedky a navrhnuť stratégiu viaczdrojového financovania ČŽV s cieľom zvýšiť celkovú úroveň vynakladaných finančných prostriedkov;
- Vytvoriť legislatívne predpoklady pre uznávanie neformálneho vzdelávania na báze kreditného systému hodnotenia;

²⁴ Vláda SR, Akčný plán plnenia slovenskej Národnej stratégie TUR pre roku 2005 až 2010; dostupné na: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-20307?prefixFile=m>

- Vytvoriť legislatívne predpoklady pre systém viaczdrojového financovania CŽV;
- Skvalitniť informačno-poradenských služby s cieľom prepojenia vzdelávania a trhu práce;
- Vybudovať integrovaný národný informačno-poradenský systém pre oblasť vzdelávania a trhu práce.

Celoživotné vzdelávanie na Slovensku zahŕňa rozmanité druhy vzdelávania – odborné vzdelávanie, prehĺbovanie či zvyšovanie kvalifikácie, rekvalifikáciu, získavanie nových odborných kompetencií. Všetky uvedené oblasti sú vhodné pre implementáciu udržateľného rozvoja. Na realizácii CŽV sa na Slovensku podieľajú poskytovatelia zo štátnej a samosprávnej úrovne, z korporátneho sektora, veľkú pozornosť však TUR venujú aj organizácie občianskej spoločnosti.

3.1. PRINCÍPY CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA PRE UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ

CŽV ak má prispieť TUR, musí spĺňať konkrétne predpoklady, charakteristiky – uvádzame len niektoré podľa materiálov UNESCO²⁵:

- stojí na princípoch a hodnotách TUR²⁶;
- štyri dimenzie udržateľnosti – životné prostredie, spoločnosť, kultúra a hospodárstvo;
- podporuje participatívne učenie;
- podporuje CŽV;
- stojí na miestnych špecifikách a je kultúrne primeraný;
- vychádza z miestnych potrieb, vnemov a podmienok, ale uznáva, že napĺňanie miestnych potrieb má efekt a dopady, ktoré prekračujú národné hranice;
- na obsah sa pozerá cez kontext, globálne otázky a miestne priority;
- buduje občianske kapacity miestnej komunity k podpore rozhodovania o veciach verejných, spoločenskej tolerancii, otvoreným prístupom k životnému prostrediu, **adaptabilnej pracovnej sile** a dobrej kvalite života;
- je interdisciplinárne.

3.2. CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE A TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ V PRAXI

Mnohé vzdelávacie aktivity realizované v rámci celoživotného vzdelávania sa už v tejto dobe riadia princípmi, ktoré prispievajú k trvalo udržateľnému rozvoju. Pri niektorých z aktivít však možno zameranie na tému a dodržiavanie princípov udržateľného rozvoja identifikovať vo vyššej miere. Príklady takýchto projektov nájdete medzi ďalšími výstupmi projektu LLABS na internetovej stránke <http://www.fondazionementore.com>.

²⁵ UNESCO, *Education for Sustainable Development*; dostupné na: <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-sustainable-development/education-for-sustainable-development/>

²⁶ UNESCO; *Charta Zeme*, 2000; dostupné na: http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_a/img/02_earthcharter.pdf

Tabuľka so zákonnými normami, ktoré na rôznych úrovniach upravujú implementáciu TUR, s dôrazom na otázky životného prostredia²⁷

INŠTITÚCIA	PRÁVNA NORMA	ODKAZ
NR SR	Ústava SR, čl. 55; č. 460/1992 Zb.	www.zbierka.sk/sk/predpisy/460-1992-zb.p-2044.pdf
Ministerstvo životného prostredia	Zákon č. 17/1992 Z. z. o životnom prostredí	www.zbierka.sk/sk/predpisy/17-1992-zb.p-1601.pdf
Vláda SR	Uznesenie č. 655 z roku 1997, ktoré uložilo povinnosť vyhodnocovať uplatňovanie jednotlivých kapitol Agendy 21 a určilo ukazovatele TUR, podľa kapitol a príslušných rezortov	http://www.minzp.sk/dokumenty/strategicke-dokumenty/agenda-21.html
Ministerstvo životného prostredia	Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 271/2011 z 21. júla 2011, ktorou sa ustanovujú kritériá trvalej udržateľnosti a ciele na zníženie emisií skleníkových plynov z pohonných látok	http://www.minzp.sk/files/oblasti/ze/biopaliva-a-biokvapalina/2011-271.pdf
Ministerstvo životného prostredia	Zákon č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní a šírení informácií o životnom prostredí	www.zbierka.sk/sk/predpisy/205-2004-z-z.p-7801.pdf
Ministerstvo životného prostredia	Zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie	www.zbierka.sk/sk/predpisy/314-2014-z-z.p-35886.pdf
Ministerstvo životného prostredia	Zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia	www.zbierka.sk/sk/predpisy/39-2013-z-z.p-35070.pdf
Ministerstvo hospodárstva	Zákon č. 309/2009 Z.z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby	www.zbierka.sk/sk/predpisy/309-2009-z-z.p-33084.pdf
Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja	Zákon 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja	www.zbierka.sk/sk/predpisy/539-2008-z-z.p-32651.pdf
Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí a Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu	Národná stratégia globálneho vzdelávania pre roky 2012 - 2016	www.statpedu.sk/files/documents/odborne_info/narodna_strategia_globalne%20vzdelavanie_2012_2016.pdf
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu	Koncepcia environmentálnej výchovy a vzdelávania	www.infovek.sk/predmety/enviro/index.php?k=4
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny	Národná stratégia rodovej rovnosti a Akčný plán rodovej rovnosti pre roky 2014-2019	www.aspekt.sk/content/aspektin/vlada-schvalila-strategiu-akcny-plan-rodovej-rovnosti-na-roky-2014-2019

²⁷ Nakoľko pri implementácii trvalo udržateľného rozvoja ide o prierezovú prioritu, je miestami ťažké identifikovať zákonné normy, ktoré sa ním explicitne zaoberajú. Z toho dôvodu v tabuľke uvádzame predovšetkým environmentálne právne normy a len niekoľko zákonov z iných rezortov, zoznam teda nie je vyčerpávajúci.

Na Slovensku sa TUR vo vzťahu k CŽV venujú napríklad nasledovné organizácie a inštitúcie:

- Ministerstvo životného prostredia SR a jednotlivé štátne orgány
- Rada vlády SR pre TUR
- Platforma MVRO a viaceré jej členské organizácie
- ZMOS
- CEEV Živica
- Korporátny sektor
- Profesionálne organizácie

Zdroj: www.monda.eu

4. ZÁVER

Trvalo udržateľný rozvoj a celoživotné vzdelávanie prešli dlhú cestu samostatne, dnes už tvoria nerozlučnú dvojicu. Ak chceme skutočne podporiť udržateľnosť našej planéty a spoločnosti, musí sa to prejavovať aj vo vzdelávaní a osobitne v celoživotnom vzdelávaní dospelých.

V komplexnejšej rovine by celoživotné vzdelávanie nemalo svoje ciele redukovať len na dosiahnutie udržateľného rastu a rozvoj znalostnej ekonomiky, ale musí vziať do úvahy aj ďalšie komponenty tak, aby spolu viedli nielen k ekonomickej, ale aj k sociálnej či environmentálnej udržateľnosti a k celkovému súladu týchto politík.

Nádejou do budúcnosti je, že **spojenie ideí a princípov trvalo udržateľného rozvoja a celoživotného vzdelávania** je považované stále viac za imperatív pre spoločenskú, politickú aj vzdelávaciu prax. Ich kombinácia svojim charakterom **umožňuje zachovať národné špecifiká jednotlivých krajín či regiónov**. Aj to je dôvod, prečo sa krajiny, ktoré sú riešiteľmi v projekte LLABS, môžu venovať nielen spoločným témam, ale sa musia učiť vnímať aj tie rozdiely a sledovať tie oblasti, ktoré majú v súčasnosti najväčší potenciál rozvoja. Slovensko sa popri environmentálnych témach zameriava na kultúru, v Čechách sa zameriavajú na rozvoj vzdelávania či vedu a v Taliansku na životné prostredie. Každá z uvedených krajín však pritom nevybočuje z prijatého konceptu.

5. GLOSÁR

- **Trvalo udržateľný rozvoj** alebo **udržateľný rozvoj** je taký spôsob rozvoja ľudskej spoločnosti, ktorý dáva do súladu hospodársky a spoločenský pokrok s plnohodnotným zachovaním životného prostredia. Podľa § 6 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí je to „rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov“. Medzi hlavné ciele TUR patrí zachovanie životného prostredia pre ďalšie generácie v čo najmenej pozmenenej podobe.

Dostupné na: <http://ec.europa.eu/environment/eussd/>

- **Agenda 21** spolu s **Deklaráciou z Rio de Janeiro** tvoria základné východiskové a koncepčné dokumenty k tematike TUR aj v kontexte ČŽV. Agenda 21, ktorá slúži ako akčný plán podpory TUR na globálnej úrovni, sa neskôr premietla do všetkých relevantných dokumentov zameraných na túto oblasť. Zásady a trendy TUR obsiahnuté v Agende sa uplatnili v energetike, doprave, poľnohospodárstve, lesníctve, priemysle, obchode, zdravotníctve, využívaní prírodných zdrojov, ale zamerali sa tiež na boj s chudobou, boj za zrovnoprávnenie žien, rozvoj vidieka a ďalšie.

- **Ciele udržateľného rozvoja** sú súborom univerzálnych cieľov, ktoré budú prijaté na úrovni OSN v septembri 2015. Signatárske krajiny zaviazajú k naplneniu 17 cieľov²⁸ smerujúcim k trvalo udržateľnému rozvoju planéty. Budú tvoriť rámec politík na národných úrovniach na nasledujúcich 15 rokov.
- **Celoživotné vzdelávanie** je pretrvávajúci proces získavania vedomostí a kompetencií aj po ukončení školského vzdelávania, na dobrovoľnej báze, motivované vlastnými či profesionálne pohnútkami. Celoživotné vzdelávanie podporuje všetky aspekty trvalo udržateľného rozvoja, osobite sociálnu inklúziu či aktívne občianstvo, ale aj osobnostný či profesionálny rozvoj. Realizované môže byť ako formálne, neformálne a spontánne (informálne) vzdelávanie. Medzi aktivity celoživotného vzdelávania patria napríklad rekvalifikačné programy, kurzy, univerzity tretie veku a ďalšie. Poskytujú ho rôzne organizácie a inštitúcie, zamerané na najrôznejšie cieľové skupiny.

ODKAZY NA DÔLEŽITÉ INTERNETOVÉ STRÁNKY

- Správa OSN s názvom Our Common Future známa ako Brundtlandovej správa, 1987; dostupné na: <http://bit.ly/OSN-Brundtlandovej-sprava>
- UNESCO; Politiky CŽV okolo sveta (v anglickom jazyku), 2014; dostupné na: http://bit.ly/CZV_politiky_okolo_sвета
- OSN, Agenda 21, 1992; dostupné na: <http://bit.ly/OSN-Agenda-21>
- Stránka Národného ústavu celoživotného vzdelávania; dostupné na: <http://www.nuczv.sk>
- EÚ, Amsterdamská, 1999; dostupné na: <http://bit.ly/EU-Amsterdamska-zmluva>
- OSN, Deklarácia o TUR z konferencie v Johannesburgu (Rio +10), 2002; dostupné na: <http://bit.ly/OSN-Johannesburska-deklaracia>
- OSN, Stratégia Európskej hospodárskej komisie (EHK) OSN pre výchovu k TUR, 2005; dostupné na: <http://bit.ly/OSN-Strategia-EHK-k-vychove-TUR>
- EÚ, revidovaná stratégia TUR Európskej únie, 2006; dostupné na: <http://bit.ly/EÚ-revidovana-strategia-TUR>
- EÚ, Lisabonská zmluva, 2009; dostupné na: <http://bit.ly/EU-Lisabonska-zmluva>
- OSN; Future We Want, 2012; dostupné na: <http://bit.ly/OSN-Buducnost-ktoru-chceme>

²⁸ Číslo 17 nemusí byť konečné